

АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Р.В. Фіняк, студентка 2 курсу,

Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля,
кафедра практичної психології та соціальної роботи
м. Сєвєродонецьк

У світовій практиці дедалі ширше застосовується багаторівнева система пенсійного забезпечення, яка має три складові - солідарну (перший рівень), обов'язкову накопичувальну (другий рівень) та додаткову або добровільну накопичувальну (третій рівень). Таке поєднання забезпечує соціальні гарантії та фінансову стабільність пенсійної системи. Адже солідарна і накопичувальна системи підвладні впливу різних ризиків: перша - вразлива щодо демографічних ризиків і досить стійка до інфляційних, а друга - навпаки. Також в умовах кризи накопичення можуть знецінюватися за рахунок переоцінки ринкової вартості цінних паперів. Учасники накопичувальної пенсійної системи беззахисні перед «ринковим ризиком» і інфляцією [1].

В умовах старіння населення, змінюється співвідношення працездатних і пенсіонерів. Сумарних відрахувань стає недостатньо для збереження рівня пенсій, їх розмір знижується за рахунок «запізненої» індексації і коефіцієнт заміщення (відношення розміру пенсії до розміру заробітної плати) – знижується. Також присутній ризик «політичного популізму», коли призначення і/або збільшення пенсій здійснюється без визначення джерел їх довгострокового фінансування.

Існуюча сьогодні в Україні солідарна система не здатна забезпечити високі пенсійні виплати. Залишаються невирішеними такі питання пенсійного забезпечення: наявність заборгованості по внесках на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування підприємств, установ і організацій; відсутність належної диференціації пенсійних виплат, обумовленої страховими внесками впродовж трудової діяльності; тіньова заробітна плата і зайнятість; нерозвинутий фінансовий сектор та неналежне корпоративне управління; нестача надійних фінансових інструментів для інвестування пенсійних активів [1].

Аналізуючи питання пенсійної системи в різних країнах, потрібно звернути увагу, що всі економічно розвинені країни у сфері приватного пенсійного забезпечення засвідчують ефективність функціонування таких суспільно-економічних утворень, як недержавні пенсійні фонди. Вони можуть стати важливим інструментом структурних перетворень і

української економічної системи. Важливими чинниками розвитку системи недержавних пенсійних фондів є темпи зростання економіки країни, політична стабільність у суспільстві, закріплення довіри населення до добровільного пенсійного забезпечення. Звичайно, що важливою ознакою сучасної соціально-економічної стратегії передових країн світу є ідея економічної забезпеченості гідного життя пенсіонерів [3]

Недосконалість української пенсійної системи в ринкових умовах обумовлює необхідність вивчення світових тенденцій в еволюції пенсійних систем, оцінити те, що вже зроблено в країні і, можливо, скорегувати з урахуванням закордонного досвіду. При цьому слід пам'ятати, що характер і структура будь-якої пенсійної системи залежить від історичних традицій, стану національної економіки, суспільства, пріоритетних напрямів соціальної політики.

У світовій практиці існує три способи пенсійного забезпечення літніх людей:

1) за допомогою податків; 2) шляхом заощадження грошей (схема фінансування); 3) за солідарною системою, яку називають нефінансовою схемою - страхування, що означає купівлю зобов'язання щодо отримання частки в майбутньому періоді. За схемою фінансування працівники заощаджують частину своїх доходів і накопичують їх для використання після виходу на пенсію. Дві інші схеми - за допомогою податків та страхування - ґрунтуються на обміні між поколіннями, коли нинішні працівники сплачують за пенсіонерів [2].

В Україні без підвищення віку виходу на пенсію накопичувальна система не буде добре працювати, тому що за трудовий період працівники не зможуть накопичити суму, достатню для одержання хоча б мінімальної пенсії. Особливо це відчутно для жінок, у яких пенсійний період більший за трудовий. У цьому випадку такий стимул, як збільшення внесків, не спрацює, оскільки при цьому рівень пенсії все одно буде нижчим за мінімальний.

Отже, слід зазначити, що нове пенсійне законодавство України визначає повний спектр питань щодо впровадження та функціонування в державі теоретично ефективної тривірневої системи пенсійного страхування, яка дозволить розподілити ризики, пов'язані зі змінами демографічної ситуації (до чого більш чутливою є солідарна система) та з коливаннями в економіці і на ринку капіталів (що більше відчувається у накопичувальній системі) між трьома її складовими. Такий розподіл ризиків дозволить зробити пенсійну систему фінансово більш збалансованою та стійкою, що застрахує працівників від зниження загального рівня доходів після виходу на пенсію і стане принципово важливим та вигідним для них [4].

Враховуючи все вищезазначене, варто зробити висновок, що головною позитивною рисою накопичувальної пенсійної системи є те, що вона відчутно усуває вплив фактору старіння населення, який призводить до неспроможності солідарного принципу фінансування.

Для нашої держави це питання є дуже актуальним тому, що демографічна ситуація в Україні - одна з найскладніших у Європі. Кількість населення України віком старше 60-ти років складало 11% від загальної чисельності населення держави, то сьогодні ця чисельність майже подвоїлась і, починаючи з 2011 року, почне стрімко зростати і може досягти 30%. Пік демографічного навантаження буде досягнуто у 30 роки XXI ст., коли на 10 осіб працездатного віку припадатиме 11 пенсіонерів (тобто один працюючий утримуватиме одного пенсіонера). Підраховано, що через 50 років у світі понад 40% усіх людей будуть пенсійного віку. Крім того, запровадження накопичувальної системи пенсійного страхування сприятиме формуванню потужного джерела інвестиційних доходів для зростання національної економіки [3].

Таким чином, важливим є забезпечення можливості громадян переводити кошти, накопичені на їх пенсійних рахунках з Накопичувального фонду до обраних ними недержавних пенсійних фондів. Таким чином, застраховані особи зможуть вирішувати, яка інвестиційна політика є найбільш прийнятною для інвестування їх пенсійних заощаджень.

Література

1. Сторощук М.І., Лютік О.М. Зарубіжний досвід розвитку пенсійного забезпечення та можливості його використання для вдосконалення пенсійної системи в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rusnauka.com/5_SWMN_2012/Economics/3_100747.doc.htm].
2. Л. Б. Баранник Фінансування пенсійного забезпечення як глобальна проблема сучасності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Yashnyk.pdf
3. Світовий досвід пенсійного забезпечення населення: уроки для України: [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2012-2/doc/2/07.pdf>
3. Алексеева А. В., Гладкова О. В. Пенсійне забезпечення України та вплив на нього зарубіжного досвіду[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=56021>
4. Теоретичні основи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1494051154243/strahova_sprava/derzhavne_pensiyne_e_strahuvannya